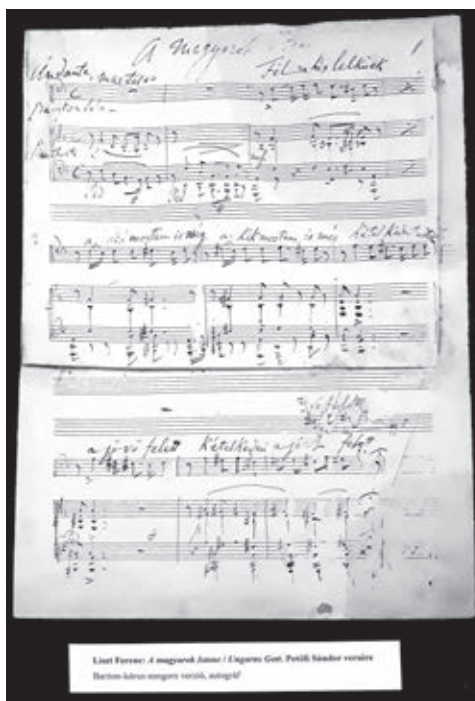

Szakmai konferencia a Liszt-kéziratokról

A Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont március 14-én rendezte meg a Régi Zeneakadémia Kamaratermében a pár nappal korábban nyilvánosságra hozott Liszt-kéziratok háttéréről szóló szakmai konferenciáját, melyen az intézmény tudományos munkatársai mutatták be e példátlan értékű dokumentumokat.

Az eredetileg a Táboraszky és Parsch kiadó hagyatékából származó, majd a Nádor Kálmán kiadó tulajdonába átkerült, korábban elveszettnek hitt eredeti Liszt-kéziratok ma már a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont állományát gazdagítják, melynek megvásárlását a Zeneakadémia állami támogatással tette lehetővé. A kéziratok-együttesbe hét mű tartozik, két teljes autográf, három, Liszt javításait és kiegészítéseit tartalmazó másolói kézirattal, illetve két olyan másolói kézirattal, melyen a mester bejegyzései nem szerepelnek. Az autográfok már korábról ismert és kiadott alkotások kéziratjai, a most bemutatott dokumentumok legfőbb jelentősége abban áll, hogy általuk e művek forrásanyaga jelentősen bővült. A művek magyar tematikához kapcsolódnak, vagy életrajzi okokból kötődnek szorosan Magyarországhoz. A páratlan kézirat-együttes a Liszt kutatók számára itthon, s világszerte is új távlatokat nyithat a zeneszerző életművének jobb megismeréséhez. A felbecsülhetetlen értékű hungarikumokról szóló konferenciát Fekete Gyula, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tudományos és nemzetközi rektor helyettese nyitotta meg, a levezető elnök pedig Kovács Sándor, a Zeneakadémia tanára volt. A hat zenetörténeti előadást a múzeum tudományos munkatársai tartották a zenetudósok, a média és a kották iránt érdeklődő közönség számára.

Elsőként Domokos Zsuzsanna, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont igazgatója beszélt a szakmai konferencia címadó művéről, A Magyarok Istene-ről. Liszt e művének Petőfi 1848 áprilisában írott versét vette alapul – mely mindössze egy hónappal készült a Nemzeti Dal után, s tartalmában és jelentőségében annak egyenes folytatásaként értelmezhető –, a kompozíció dal és orgona változatának kéziratjai 1881 februárjában készültek. A mű egyediségét az adja, hogy Liszt életművében ez az egyetlen Petőfi megzenésítés, s életében először maga írta magyarul bele a

kottába a verset. Liszt Ferenc 1881-ben tért haza, s február elején a Vigadó színházi estjén volt alkalma 25 Petőfi verset meghallgatni, feltehetően ennek hatására alkotta meg A Magyarok Istene című művét. Liszt életművében ez a kompozíció egyrészt hazájához való kötődését mutatja, másrészt a magyar barátai iránti tisztelet kifejezése, s egyik különleges tulajdonsága, hogy bizakodó kicsengésű, ami kései alkotásaiban igen ritka jelenség.

A Petőfi szellemének című zongoradarab keletkezéstörténetéről és annak két kéziratáról Fedoszov Júlia, a múzeum fiatal kutató munkatársa tartott előadást az egybegyűlteknél. A mű Lisztnek Jókai A holt költő

szelme című balladájára komponált melodramájának témáira épül, melyet azonban sokan méltánytalanul tartottak Petőfivel szemben, paródiát is írtak rá. Liszt és Petőfi valószínűleg soha nem találkozott egymással, bár dokumentált, hogy a költő 1840. február 18-án eltávozást kért, hogy részt vehessen Liszt soproni koncertjén. A Petőfi szellemének 1877-ben készült el kétkezes és négykezes zongoradarabként, s szöveg híján immár Liszt sokkal személyesebb Petőfi portréját jeleníti meg az értő közönség számára.

A konferencia első felének záró prezentációját Bokor Lillától, a múzeum legifjabb kutatójától hallgathattuk meg, aki Liszt A pusztai keserve (közismertebb néven Pusztai-Wehmut) című darabjának kiadástörténetéről mesélt. Ez a Liszt-autográf talán az összes közül a legtöbb kérdést felvető kézirat, hiszen keletkezésének pontos körülményeit és publikálásának dátumát sem ismerjük. Az utóbbi évtizedekben még szerzősége is kétséges volt – a mű ugyanis egy 1960-ban szlovák kéziratok között megtalált, Ludmila Gizycka-Zamoyska grófnő által írt kompozíciónak szinte egyazon képmása. Liszt valószínűsíthetően 1879 tájékán, a grófnő művének korrektúrázása céljából vethette papírra, két pél-

dányban. A kompozíció, melynek témája Lenau egy verse (Die Werbung), a zeneszerzőt saját elmondása szerint az V. magyar rapszodiára emlékeztette.

A szünetet követően a második szekciót Peternák Anna és Szabó Ferenc János közös előadása nyitotta, melynek témájaként Liszt Elfelejtett románca (Romance oubliée) szolgált. Az 1881-ben először kiadott mű egy 1843-as fiatalkori románc többszörös átdolgozása. Az újonnan előkerült kéziratok elemzése – a darab zongora kétkézes verziója, illetve a mű brácsa-zongora változatának másolói tisztázata – egyrészt új adalékokat szolgáltat a Romance oubliée eddig ismert keletkezéstörténetéhez, másrészt kissé át is rendezi azt, ugyanis a szerzői kézirat alapján majdnem teljes egészében felfejtethető a kései változat keletkezésének legkorábbi fázisa, egy eddig ismeretlen Liszt-zongoradarab. Szabó Ferenc János élő zongorajátékkal demonstrálta az előadottakat, melyek az előadás első felében a darab zenei elemzését, második részében pedig elsődlegesen a darab címét, az elfeledett jelzőt taglalták. Így többek között azt is meg tudhattuk, hogy a keletkezés idején Liszt magát is elfelejtve érezhette, s e műve inkább egy lelki folyamat megjelenítése, nosztalgia a fiatalkori gondolatai iránt. A mester e késői alkotása Berlioz Harold en Italie című darabjával, illetve Byron Childe Harold zarándokútja című művével is szoros kapcsolatban áll.

A Magyar Királydal két kéziratának, a zenekari verzió autográfjának és a négykezes zongora verzió Liszt által javított másolói kéziratának eredettörténetét állította előadásának középpontjába Watzka Ágnes zenetörténész. A művet Liszt eredetileg a Magyar Királyi Operaház megnyitójára írta, de politikai okok miatt Podmaniczky Frigyes elutasította a bemutatását, melyre végül csak 1885. március 25-én került sor. Liszt élete során számos nemzeti himnuszról készített átíratot, így a Rákóczi-induló, a Marseillaise, a God save the Queen, a

Szózat és a Himnusz dallamát is feldolgozta. A Magyar Királydal nemzeti himnusznak, a Gott erhalte magyar párjának szánta, de sajnos nem honosodott meg ebben a formában, s hamar feledésbe merült. A Liszt halálának 50. évfordulójára rendezett jubileumi ünnepségek alkalmából, 1936-ban Kerényi György a kuruc szabadságharcot idéző szöveggel, Magyar Ünnepi Dal címmel mutatta be. 1951-től 1982-ig újabb átdolgozott hazafias szöveggel jelent meg több kiadásban, míg Liszt halálának centenáriuma, 1986-ban Lukin László ismét a kuruc szabadságharc szövegkörnyezetébe emelte a művet. A most megtalált két kézirat az eredeti műnek egy korai változatát tárja elénk, mely jelentősen eltér a nyomtatásban kiadott változattól.

A konferencia záró előadását Spischak Dávid tartotta, aki Liszt Ferenc Mosonyi Grabgeleit című darabjáról és annak kéziratáról beszélt elsődlegesen a zenész szemszögéből, lévén zenetörténész szakmája mellett maga is nagybőgős, akár Mosonyi Mihály is volt. Liszt egyik legjobb barátja 1870. október 31-én váratlanul elhunyt, s ekkor komponálta barátjának e gyászmenetet. Mosonyi, eredeti nevén Michael Brand olyannyira közel állt a meszterhez, hogy Liszt vele tervezte megkomponálni az Esztergomi Misét is, s az 1867-es Koronázási Miséről is Mosonyi készítette kézzel írott másolatot. A művet először 1871-ben adta ki a Táborosky & Parsch kiadó, mely 1885-ben végül Liszt Magyar Történelmi Arcképek című ciklusába is bekerült. Az előadásból, mely zenei betétekben is bővelkedett, megismerhettük a magyar skála szerepét Liszt kompozícióiban, s e gyászmenet záróakkordjait is, melyek inkább a továbbvezetést szelmlétezik, ezáltal is a halál, a lezárás helyett a felszabadítás, a végtelenség irányába mutatnak. Ez a befejezőmód az Arcképek sorozat többi darabjára is, így a Petőfi, Teleki, Eötvös, Vörösmarty és Széchenyi emlékének szentelt művekre is jellemző.

Keszler Patrícia

A MŰVÉSZET ÉS A TUDOMÁNY MEGÚJULÓ VILÁGKÉPE

– fókuszban a kreativitás fejlesztése és a zenepedagógia –

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem öt kara (BGGYK, BTK, PPK, TÓK, TTK) közös szervezésében, a Bölcsészettudományi Kar rendezésében, **2018. május 24. és 26. között** tudományos konferenciát szervez az ELTE Bölcsészettudományi Karán, a Trefort-kertben (1088 Budapest, Múzeum krt. 4). A konferencia elnöke: Dr. Bodnár Gábor egyetemi docens, a BTK Zenei Tanszékének vezetője.

A rendezvényre **négy művészeti ág: a dráma, a tánc, a vizuális művészetek és a zene, valamint a gyermek- és ifjúsági kultúra** oktatóit, kutatóit, a művészeket és a tanárképző szakembereket egyaránt várjuk. Célunk a művészetpedagógia területén születő innovációk és kutatási eredmények bemutatása, a művészeti ágak szakemberei közötti kapcsolatok erősítése és új kutatási, fejlesztési programok szerveződésének elősegítése.

A konferencia központi témája 2018-ban a zenei nevelés, ezen belül a kreativitás fejlesztése és a fejlesztő programok értékelése.

INFORMÁCIÓK: mpk_ewae2018@btk.elte.hu, WEBOLDAL: <http://mpk.elte.hu>

